

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
МУЗИЧКА АКАДЕМИЈА**

ISSN 1857-7296

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2017**

ГОДИНА 4

БРОЈ IV

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
МУЗИЧКА АКАДЕМИЈА**

За издавачот:

проф. д-р Блажо Боев
проф. м-р Антонијо Китановски

Главен и одговорен уредник:

проф. м-р Антонијо Китановски

Одговорни уредници и редакциски одбор:

проф. д-р Стефанија Лешкова-Зеленковска
проф. м-р Валентина Велковска-Трајановска
проф. д-р Маша Белјавски Франк (САД)
проф д-р Драгица Паниќ Кашански (Република Српска)
проф. д-р Анна Марија Болја (Унгарија)
проф. м-р Горанчо Ангелов
проф. д-р Владимир Јаневски
проф. д-р Илчо Јованов

Наставници – меѓународна соработка:

проф. д-р Маша Белјавски Франк
проф. д-р Драгица Паниќ Кашански
проф. д-р Ана Марија Боља

Јазично уредување:

Даница Гавриловска-Атанасовска

Техничко уредување:

Славе Димитров
Благој Михов

Редакција и администрација:

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Музичка академија
бул „Крсте Мисирков“ бб
п.фах 201, 2000 Штип, Македонија

СОДРЖИНА

Валентина Велковска-Трајановска, Стефанија Лешкова-Зеленковска ОСНОВНИТЕ ФУНКЦИИ НА МУЗИЧКИТЕ ИНСТРУМЕНТИ ПРИ РАЗРАБОТКА НА ОРКЕСТАРСКАТА ПАРТИТУРА	9
Елени Новаковска, Јулијана Папазова МАКЕДОНСКИОТ СИМФОНИСКИ ЦЕЗ ПРЕКУ АНАЛИЗА НА „РАПСОДИЈА ЗА СКОПЈЕ“ ОД МАЕСТРО АЛЕКСАНДАР ЦАМБАЗОВ	24
Ивана Јанков МЕЛОДИСКИ, ХАРМОНСКИ, МЕТРО-РИТМИЧКИ И ТЕМБРОВИ КАРАКТЕРИСТИКИ И НИВНАТА ФУНКЦИОНАЛНОСТ ВО ГРАДЕЊЕТО НА НЕТИПИЧЕН СИМФОНИСКИ ЦИКЛУС „НЕДОВРШЕНА СИМФОНИЈА“ ОД ФРАНЦ ШУБЕРТ	35
Михајло Штерјев ОРКЕСТРАЦИСКИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА „LIVRE POUR ORCHESTRA“ ОД ВИТОЛД ЛУТОСЛАВСКИ	49
Маја Чанакевиќ ТРЕТМАНОТ НА АНГЛИСКИОТ РОГ КАКО СОЛИСТИЧКИ ИНСТРУМЕНТ ВО ОРКЕСТАРОТ	69
Стефанија Лешкова-Зеленковска, Валентина Велковска-Трајановска ИСТОРИЈАТОТ И РАЗВОЈНИОТ ПАТ НА ГУДАЧКИТЕ ИНСТРУМЕНТИ: ВИОЛИНА И ВИОЛА (1)	81
Александар Трајковски МАКЕДОНСКИТЕ ОПЕРСКИ ДЕЛА КАКО ДЕЛ ОД РЕПЕРТОАРОТ НА МАКЕДОНСКАТА ОПЕРА (ОД НЕЈЗИНОТО ФОРМИРАЊЕ ДО ДЕНЕС)	89

Дејан Прошев

ПРИДОНЕСОТ НА ИТАЛИЈАНСКИОТ РЕЖИСЕР ФРАНКО
СЕФИРЕЛИ ВО ОПЕРСКАТА УМЕТНОСТ..... 99

Невенка Дуковска

ИНТЕГРИРАЊЕТО НА СОВРЕМЕНИ МУЗИЧКИ ДЕЛА ВО
ЕДУКАТИВНИОТ И МЕТОДОЛОШКИ ПРОЦЕС ЗА РАЗВОЈ НА
ТЕХНИКАТА НА ПИЈАНИСТОТ107

Милица Шкарик

ВОВЕДУВАЊЕ ВО НОТНОТО ПИСМО ВО МЕТОДИТЕ ПО ПИЈАНО
ЗА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ117

Лидија Јорданова

СОРАБОТКА НА СЕМЕЈСТВОТО И УЧИЛИШТЕТО - ПАТ ДО
КВАЛИТЕТНО ВОСПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ127

Томислав Таневски

МУЗИКОТЕРАПИЈА ВО ПРИСТАПОТ И РЕХАБИЛИТАЦИЈАТА
НА ГОВОРНИТЕ ТЕШКОТИИ КАЈ ДЕЦАТА137

Родна Величковска

МАКЕДОНСКИТЕ ПАРТИЗАНСКИ ПЕСНИ ЗА НОБ И
РЕВОЛУЦИЈАТА.....145

Гоце Гавриловски

УМЕТНИЧКАТА ТРАНСПОЗИЦИЈА НА ФОЛКЛОРОТ ИЗРАЗЕНА
ПРЕКУ УПОТРЕБА НА ФОЛКЛОРНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ВО ДЕЛОТО
„ИЛИНДЕНСКИ ДИПТИХ“ ЗА: МЕШАН ХОР, ВОКАЛЕН СОЛИСТ
И ГУДАЧКИ ОРКЕСТАР ОД СТОЈАН СТОЈКОВ157

Горанчо Ангелов

ФЕСТИВАЛОТ И СЕМИНАРОТ ЗА ИЗВОРНИ НАРОДНИ МУЗИЧКИ
ИНСТРУМЕНТИ И ПЕСНИ „ПЕЦЕ АТАНАСОСКИ“ КАКО
АФИРМАТОРИ НА МУЗИЧКАТА ФОЛКЛОРНА ТРАДИЦИЈА173

Драгица Паниќ Кашански

АРХАИЧНОТО И СОВРЕМЕНОТО ВО ТРАДИЦИЈАТА179

Ана Марија Боља

ИГРИТЕ НА ПРОЛЕТ: ВЕЛИГДЕНСКИ ИГРИ ВО ПОРЕЧЕ И ИГРИ
НА ВЕЛИГДЕНСКИОТ ПОСТ ВО УНГАРСКИОТ ФОЛКЛОР –
СПОРЕДБА, АНАЛИЗА НА ФОРМИ И СОДРЖИНИ193

Маша Бјелавски-Франк

СИМБОЛИКАТА НА ХРАНАТА ВО ОДРЕДЕН ВИД МАКЕДОНСКИ
ОБРЕДНИ ПЕСНИ 211

Владимир Јаневски

ТЕОРИСКО-МЕТОДОЛОШКИ АСПЕКТИ ВО ЕТНОКОРЕОЛОГИЈАТА233

Стојанче Костов

БАЛКАНСКИОТ ФЕСТИВАЛ ВО ОХРИД НИЗ ВИДЕАТА НА
АМЕРИКАНСКИОТ ФОЛКЛОРИСТ РОБЕРТ ХЕНРИ ЛИБМАН245

Христијан Николовски

ИГРАОРНИОТ РЕПЕРТОАР НА БАМБУРЦИТЕ253

Проле Силвестер

КОНЦЕРТНА АКТИВНОСТ НА РУСАЛИСКИТЕ ДРУШТВА ОД С.
БОГДАНЦИ И С. СЕКИРНИК265

Владимир Чадиловски

МУЗИКАТА НА ЏАНГО РЕНАРТ271

Дамјан Даневски

МУЗИКАТА НА МАКС РОУЧ283

Панче Гелев

МУЗИКАТА НА ТЕЛОНИУС МОНК293

Марина Јаневска

ЖЕНСКИТЕ ЛИКОВИ ОД ОПЕРИТЕ ВО РОМАНТИЗМОТ И
ВЕРИЗМОТ301

Ѓорѓи Цуцковски

„ШЕНИЕ“ КАКО АВТЕНТИЧЕН ПРИМЕР НА ВЕРИЗМОТ –
ВОКАЛНО- ИНТЕРПРЕТАТИВЕН ПРЕСТИЖ ВО ТЕНОРСКИОТ
ОПЕРСКИ ФАХ 311

Владимир Саздовски

АРИИ ЗА МАШКИ ГЛАС И ДУЕТИ ОД ОПЕРИТЕ НА ЏУЗЕПЕ
ВЕРДИ321

Бисера Иванова

СТИЛСКИ И ИНТЕРПРЕТАЦИСКИ ПРОБЛЕМИ НА ИЗБРАНИ
СОНАТИ ЗА ПИЈАНО ОД ДОМЕНИКО ЧИМАРОЗА331

781.43:781.63:[78.087.68:785.16+781.61
78.087.685:785.16+781.61]:398(497.7) Стојков, С.

УМЕТНИЧКАТА ТРАНСПОЗИЦИЈА НА ФОЛКЛОРОТ ИЗРАЗЕНА ПРЕКУ УПОТРЕБА НА ФОЛКЛОРНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ВО ДЕЛОТО „ИЛИНДЕНСКИ ДИПТИХ“ ЗА МЕШАН ХОР, ВОКАЛЕН СОЛИСТ И ГУДАЧКИ ОРКЕСТАР ОД СТОЈАН СТОЈКОВ

проф. д-р Гоце Гавриловски¹

¹ Музичка академија, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
goce.gavrilovski@ugd.edu.mk

Апстракт: Музичкото дело „Илинденски диптих“ на композиторот Стојан Стојков е составено од два дела, различни по карактер, темпо, оркестрација и други особености. Делото се базира врз обработка на народни теми преку стилизација на фолклорните елементи, каде што одредени фолклорни теми се полесно препознатливи, некои составни мотиви наликуваат на оригинална народна песна, додека други само наговестуваат или содржат фолклорни идиоми. Во трудот ќе се издвојат покарактеристични места избрани од партитурата на делото, со објаснување за присутноста и употребата на фолклорните елементи и нивните особености изразени од аспект на: тембар, фактура, оркестрација, како и функција на употребените музичките инструменти дадени во примерите.

Клучни зборови: *уметничка транспозиција, музички фолклор, употреба на фолклорни елементи, современо творештво.*

1. Вовед

Творештвото на композиторот Стојан Стојков во поголем дел е инспирирано и се базира врз фолклорната традиција, изразот на авторот содржи богатство на фолклорни елементи, кои во неговата музика се проткаени во оригинална или стилизирана форма. Во текот на трудот ќе се опфатат повеќе карактеристични примери во кои се присутни фолклорните мотивски елементи од партитурата на делото „Илинденски диптих“, вклучително со местата каде што има појава на: стилизирана, употреба на обработена или цитирана фолклорна тема.

Композицијата „Илинденски диптих“ за мешан хор, вокален солист и гудачки оркестар, создадена во 1993 година од страна на авторот Стојан Стојков, се одликува со стилизација на две народни теми, преку карактеристична обработка, оркестрација и употреба на фолклорните елементи.

Во овој труд ќе се издвојат карактеристичните места избрани од партитурата на делото, преку дефинирање и објаснување за присутноста на фолклорните елементи и нивните особености, изразени и опишани од аспект на: оркестрација, тембар, фактура, како и функција на употребените музички инструменти дадени низ разни примери во делото.

Карактеристични фолклорни елементи

Мелизматичните украси кои претставуваат едни од најкарактеристичните фолклорни елементи, а се јавуваат при појава на застој или на крај од фразата во мелодиската линија - поприлично се појавени низ текот од делото. Најчесто тие се јавуваат во инструментите кои го опфаќаат повисокиот регистар, и тоа кај први, втори виолини, солист, сопрани и алти, а присутни се уште од почетокот на делото, на пр.:

- 2., 4 и 7т., на трето и четврто време, кај првите виолини;
- 3т., на второ време, кај први и втори виолини - во вид на септола;
- 5т., на второ време, кај први виолини, во вид на септола;
- 6т., на второ време, кај втори виолини, во вид на секстола;
- од 14т.- кај солистот итн.

На почетокот од делото се *цитуира народната тема* „Шени се горо“, која е дадена во гудачкиот оркестар, и тоа: првите виолини се карактеризираат со главна мелодиска делница, која е удвоена во првиот такт и кај виолончела и басы - за октава пониско, за потоа - од вториот такт, тие инструменти да продолжат со хармонска функција. Вторите виолини се одликуваат со придружна мелодиска делница, а виолите на почеток исполнуваат контрамелодија за од вториот такт сите да продолжат со хармонска функција (пр.: 1-4т. од партитурата на делото).

Шени се горо

Стојан Стојков 793

Score for *Шени се горо* by Стојан Стојков. The score is for a vocal ensemble (Voice, Soprano, Alto, Tenor, Bass) and a string ensemble (Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, Contrabass). The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 4/4. The vocal parts are mostly rests, while the string parts are active, starting with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The score is marked with measures 1 through 13.

Нотен пр. бр. I: С. Стојков „Илинденски диптих“, 1-4т.

Делото продолжува преку појава на вокалниот солист, од такт број 13, кој го донесува главниот тематски материјал, преку *цитат од народната тема*, во кој првите виолини се карактеризираат со придружна мелодиска делница, вторите виолини се одликуваат со контрамелодија, која на моменти (кога партитурата се погледне вертикално) се комбинира и со хармонска функција, додека виолите, виолончелата и контрабасите - слично како и вторите виолини претставуваат комбинација од придружна контрамелодија и хармонска улога (пр.: 13-20т.).

13
 mf И нис - ни се, го - ро нис - ни се се - стро

Vln. I
 Vln. II
 Vla.
 Vc.
 Cb.

17
 и, нис - ни се го - ро и нис - ни се се - стро

Vln. I
 Vln. II
 Vla.
 Vc.
 Cb.

Нотен пр. бр. 2: С. Стојков „Илинденски диптих“, 13-20т.

Како карактеристична *обработка на фолклорната тема* би го издвоиле и примерот во 21. такт од партитурата, каде што главната мелодиска линија е дадена кај солистот, а таа е удвоена и во првите виолини, додека: втори виолини, виоли, виолончела и контрабаси се карактеризираат со комбинација помеѓу придружна, контрамелодија и со хармонска функција. Од 25. такт, главната мелодиска делница се јавува кај: солистот, први и втори виолини, виоли, дадена е во унисону, а кај виолата таа звучи за октава пониско. Виолончелата и контрабасите се одликуваат со мелодиско-хармонска функција, а нивната мелодиска

делница има за цел, контрамелодија врз главната - постоечка мелодија. Удвојувањето на мелодиската делница композиторите го користат со цел да се потенцира одредено место, кое најчесто води кон кулминација, а на тоа место се става посебен акцент бидејќи при собирање - сумирање на мелодиската линија во една, но дадена кај повеќе разни инструменти, се добива во интензитет при текот на делото, а со посебен вид на акцент врз тоа дадено место (пр.: 21-28т. од партитурата на делото).

Во следниот пример главната мелодиска делница е појавена кај: вокалниот солист, први, втори виолини и виоли, но за разлика од претходниот пример, овде таа е застапена со ист ритам, но со различна мелодија во однос на претходната. Првите виолини се движат во унисоно и ја поддржуваат главната мелодиска делница и тие се во служба на вокалот (чија функција е што подобра и полесна интерпретација и интонација), додека мелодиската делница кај вторите виолини и виолите може да ги одредиме и како придружни - контрамелодиини, бидејќи, иако се одликуваат со ист ритам, нивната мелодиска делница е различна од главната. Мелодиската линија на втори виолини се движи во паралелни терци и претставува придружна мелодиска делница, додека мелодиската линија на виолите ја надополнува мелодиската делница и е во својство на контрамелодија, а сите три мелодиски линии кај: првите, вторите виолини и виолите образуваат карактеристични акордски созвучја. Виолончелата и контрабасите се одликуваат со мелодиско-хармонска функција, во која преовладува хармонската (пр.: 29-32т. од партитурата на делото).

Од 33-ти такт во делото се приклучува и хорскиот ансамбл, кој се карактеризира со појава на *цитат од народната мелодија*. Сопраните се одликуваат со главна мелодиска делница и се удвоени со првите виолини, додека: алтите, тенорите и басите се карактеризираат со комбинација од придружна мелодиска и хармонска функција, кои само на одредени места се удвоени и од гудачките инструменти: втори виолини, виоли, виолончела и контрабаси (пр.: 33-36т. од партитурата на делото).

Во 42-ри и 43-ти такт од делото „Илинденски диптих“ за мешан хор, вокален солист и гудачки оркестар од авторот Стојан Стојков кај: виоли, виолончела и контрабаси се јавува *карактеристичен ритмички импулс*, кој несомнено асоцира на удари од тапан, додека пак првите и втори виолини се карактеризираат со мелодиска функција (пр.: 41-48т. од партитурата на делото).

The image shows two systems of a musical score. The first system, measures 41-48, is marked 'non legato'. It features five staves: Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, and Contrabass. The second system, measures 49-56, is marked 'poco crescendo'. It also features five staves: Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, and Contrabass. The score is in B-flat major and 3/4 time.

Нотен пр. бр. 3: С. Стојков „Илинденски дигтих“, 41-48т.

Од 52-ри такт, во партитурата се појавува целокупниот изведувачки состав во кој е цитирана фолклорната тема, и тоа: вокалниот солист се одликува со изведба на главната мелодиска делница, која се удвојува, но не дословно, и кај сопраните и првите виолини. Алтите се карактеризираат со придружна мелодиска делница, која е појавена и кај вторите виолини, тенорите се одликуваат со контрамелодија, која е поддржана од страна на виолите, додека басите се вдвоени со виолончелата и контрабасите кои звучат за октава пониско, а сите се носители на мелодиско-хармонска функција (погледнато во хоризонтална или вертикална насока). Ваков начин на функции кај инструментите се спроведува сè до такт број 64 (пр.: 53-56т. од партитурата).

Кулминативниот момент во делот се појавува од 64-ти такт, каде што главната мелодиска делница е претставена во вид на повеќекратно наслојување преку нејзино удвојување во повеќе октави и низ разни музички инструменти. Ова потенцирање на мелодиската линија во вид на сумирање и збивање, кое резултира и со нејзино потенцирање или ставање акцент врз делот, води кон кулминативен момент во делото. Тој момент е потпомогнат и од силната форте динамика, која се протега низ целиот изведувачки состав. Основната мелодиска линија е претставена кај: вокалниот солист, сопраните и вторите виолини. Оваа мелодија е удвоена за октава повисоко од страна на првите виолини, додека кај алтите и виолите истата мелодиска делница е удвоена за октава пониско, додека пак тенорите и басите, кои се дадени во унисоно со виолончелата и контрабасите - звучат за уште една октава пониско. Можеме да заклучиме дека групирањето на инструментите од изведувачкиот состав се одвива преку сродност во регистрите од инструментите, и тоа инструментите се распределени по сроден тембар - високи со високи, средни со средни и ниски со ниски. Со удвојување на мелодиската линија низ разни октави се проширува целокупниот регистар на изведувачкиот апарат, а расте динамичкиот интензитет во текот од делото, што резултира со кулминација на делот (пр.: 65-68т. од партитурата на делото).

За разлика од претходниот пример, каде што скоро кај сите инструменти доминираше мелодиската функција на инструментите, при крајот од делот оваа функција се раздвојува со што се спроведува разно-функционалност кај инструментите од изведувачкиот состав. Имено, ритмиката кај сите инструменти скоро и да е идентична, но овде мелодиската делница е поделена по функции и инструменти. Главната мелодиска линија е дадена кај вокалниот солист, сопраните и првите виолини, а преку нејзината појава во три разни гласа, се потенцира и потврдува нејзината примарна улога. Алтите, кои се движат во унисоно со вторите виолини, се носители на придружната мелодиска делница, додека тенорите - удвоени со виолите се карактеризираат со контрамелодија. Басите се одликуваат со мелодиско-хармонска функција, а се удвоени од страна на виолончела и контрабаси, кои звучат за октава пониско (пр.: 69-72т. од партитурата на делото).

Музыкальная партитура для хора и оркестра. Партитура включает голоса (Soprano, Alto, Tenor, Bass) и струнные инструменты (Violin I, Violin II, Viola, Vcl., Cb.). Музыка написана в 3/4 такта, ключевая подпись B-flat major. Встречаются русские тексты под нотами. В конце отрывка обозначен динамический знак *f* (форте).

Нотен пр. бр. 4: С. Стојков „Илинденски диптих“, 69-72т.

Вториот дел од композицијата „Илинденски диптих“ на композиторот Стојан Стојков има назив „Песна за Гоце“. Овој дел започнува со *цитатот од народната тема*, кој се јавува кај вокалниот солист и првите виолини, а сите се носители на главната мелодиска делница. Вторите виолини и виолите се одликуваат со придружна мелодиска линија, која во однос на главната создава комплементарен ритам. Тој ритам продолжува да се одвива и при појавата на виолончелата и контрабасите во следниот такт - кои хоризонтално погледнати се одликуваат со мелодиска функција, а вертикално-хармонска функција, со што севкупната појава на сите инструменти несомнено асоцира на фугато-техника на почетокот од делот (пр.: 1-4т. од партитурата на делото).

Песна за Гоце

Стојан

Score for "Song for Goce" (Песна за Гоце) by Stojan Stojkov. The score is for a vocal soloist and a string quartet. The vocal part is in the top staff, with lyrics "Го - це" and "апа - ји" below it. The string parts are for Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, and Contrabass. The tempo is marked "♩ = 76". The dynamic is "mf" (mezzo-forte). The score shows the first four measures of the piece.

Нотен пр. бр. 5: С. Стојков „Илинденски диптих“, 1-4т.

Од 17-тиот такт се јавува хорскиот ансамбл, во кој се спроведува *цитат од народната тема*. Овој дел се одликува со сличен тематски материјал, кој беше појавен на почетокот од делот кај солистот и гудачките

инструменти. Главната мелодиска линија е појавена во сопраните, а е поддржана од страна на првите виолини. Таа во целина и не е удвоена, со што виолините се во служба и служат како интонативна поддршка за сопраните. Алтите се поддржани од вторите виолини и се одликуваат со придружна мелодиска функција. Тенорите, кои се удвоени со виолите, се карактеризираат со контра мелодиска делница, додека басите, удвоени во комбинација со виолончела и контрабаси, кои звучат за октава пониско, имаат мелодиско-хармонска функција. И ова место, според појавата и гласо-водењето, потсетува на фугатото појавено на почетокот од делот. Овој начин на размислување на композиторот е спроведен сè до 34-ти такт (пр.: 17-20т. од партитурата на делото).

Како карактеристичен би го посочиле следниов пример од делото, каде што од такт број 35-37 нема присуство на вокалниот изведувачки апарат. На тоа место се присутни првите виолини, кои се карактеризираат со мелодиска функција, вторите виолини се одликуваат со придружна контрамелодија и виолите кои имаат хармонска функција. Во 35-ти такт во извесна смисла се јавува одредено фугато, каде што на прво и второ време првите виолини исполнуваат тематски материјал, кој на трето и четврто време се имитира кај вторите виолини и тоа за интервал од квинта пониско, за во следниот 36-ти такт сите виолини заедно да исполнуваат мелодиска делница удвоена во две разни октави (пр.: 35 и 36т. од партитурата на делото).

Тематскиот материјал, кој уште од 35-ти такт претставува *цитат од народната тема*, продолжува преку појава на целиот гудачки состав, во 38-ми такт. Овде имаме впечаток дека се работи за два пласта, и тоа: првиот пласт е составен од главната мелодиска делница, која е претставена во први и втори виолини, а е дадена - удвоена низ разни октави, додека вториот пласт е спроведен преку појава на мелодиско-хармонска функција кај виолончела и контрабаси, кои звучат за октава пониско од испишаното. Виолите се одликуваат со придружна контрамелодиска делница, која на моменти се комбинира и со хармонската функција. Впрочем, тоа претставува и основна функција на виолите, бидејќи тие се инструменти кои претставуваат мост или врска помеѓу нискиот и високиот тембар од сите музички инструменти застапени во гудачкиот состав (пр.: 37-40т. од партитурата на делото).

Нотен пр. бр. 6: С. Стојков „Илинденски диптих“, 37-40т.

Од 44-тиот такт се вклучува и целиот хорски изведувачки состав, во вид на хор плус вокален солист, и тоа: главната мелодиска улога е доверена на вокалниот солист, удвоен е и во сопраните, со цел да се потенцира основната музичка мисла, а првите виолини се употребени како интонациска поддршка на дадената мелодиска линија. На места, во 47-ми такт, преку октавно удвојување за една октава повисоко, виолините ја придружуваат мелодиската делница дадена во сопрани и вокален солист, иако во претходниот 45-ти такт тие беа удвоени со алтите. Алтите, пак, на ова место се карактеризираат дури и со педална функција, заради

подолготрајна појава на еден ист тон. Заради оваа појава на истиот тон, тие и немаат посебна потреба од помош при интонацијата и затоа во овие два такта (46-47т.) алтите и немаат еквивалентен инструмент од гудачкиот корпус. Тенорите се вдвоени во виолите и се одликуваат со придружна мелодиска функција, додека басите од хорот се удвоени со виолончелата и имаат за улога- појава на контрамелодија. Контрабасите се карактеризираат со хармонско-педална улога, преку присуство на основниот тон од акордот, а на места имаат и мелодиска функција, бидејќи тие во понискиот регистар ја удвојуваат мелодиската делница, која се појавува кај одредени инструменти, на пример во 47-ми такт (пр.: 45-48т. од партитурата на делото).

Карактеристичен е следниот пример, каде што во *цитатот од народната тема* инструментите кои меѓусебно се удвојуваат не се дадени во ист распоред како во досегашните соодноси и групи. Имено, од 50-тиот такт се јавуваат следниве функции на инструменти и групирања: вокалниот солист се карактеризира со појава на главната мелодиска функција, која за разлика од претходните примери овде не е дословно удвоена, туку само е поткрепена - интонативно и мелодиски, од страна на сопраните и првите виолини. Типично е и тоа дека на ова место вторите виолини се комбинирани со тенорите, кои изведуваат контрамелодија спрема главната мелодиска линија. Нивните делници меѓусебно не се дословно повторени, туку истите се изведени една од друга и се наоѓаат во интонативен и мелодиски сооднос и контекст. Алтите се одликуваат со придружна мелодиска делница во однос на сопраните и вокалниот солист. Басите од хорот се појавени во вид на придружна мелодиска линија на тенорите и најчесто звучат за терца пониско од нив. Виолите се карактеризираат со придружна мелодиска линија, првенствено спрема мелодиската линија на тенорите, додека виолончелата и контрабасите, кои звучат за октава пониско - имаат хармонска улога, која доколку се погледне хоризонтално, многу потсетува на дополнителна придружна контрамелодиска делница (пр.: 49-52т. од партитурата на делото).

49

за - - - сви - рел Го - це за -

S

за - - - сви - рел

A

за - - - сви - рел Го - це за -

T

че, за - - - сви - рел Го - це за -

B

че,

49

Vln. I

Vln. II

Vla.

Vc.

Cb.

Нотен пр. бр. 7: С. Стојков „Илинденски диптих“, 49-52т.

На крајот од делото при *цитатот на народната тема* се создаваат разни комбинации на инструменти појавени со различни функции, и тоа:

- вокалниот солист се јавува во унисон со сопраните и првите виолини, а сите се носители на главната мелодиска функција;
- алтите се удвоени со вторите виолини, а се претставници на придружна мелодиска делница;
- тенорите се удвоени со виолите и се одликуваат со контрамелодија;
- басите - удвоени со виолончела и контрабаси, кои звучат за октава пониско, имаат мелодиско- хармонска улога.

Значи, може да заклучиме дека се работи за групирање на музичките инструменти од гудачкиот оркестар и составните гласови од хорот по пат на темброва сродност или регистрово групирање: ниски со ниски, средни - средни и високи со високи делници.

Интересно е да се напомене дека при крајот од делото (59-63 такт) краевите од фразите истовремено не се поклопуваат, а сето ова асоцира на ревербирачки канон - каде што мелодиските фрази најчесто истовремено започнуваат, но истите завршуваат во различен временски интервал (пр.: 61-63т. од партитурата на делото).

Заклучок

На крајот од текстов може да се заклучи дека во текот од трудот се опфатени повеќе карактеристични примери во кои е прикажан начинот на примената и присуството на фолклорните мотивски елементи, потврдени преку дефинирање на функциите и улогата на музичките инструменти застапени во партитурата на делото „Илинденски диптих“ од композиторот Стојан Стојков.

Во текот на трудот се дефинирани повеќе карактеристични примери во кои се присутни фолклорните мотивски елементи од партитурата на делото „Илинденски диптих“, вклучително со местата каде што има појава на стилизирана употреба на обработена или цитирана фолклорна тема.

Композицијата „Илинденски диптих“ за мешан хор, вокален солист и гудачки оркестар од авторот Стојан Стојков се одликува со стилизација на две народни теми, преку карактеристична обработка, оркестрација и употреба на фолклорните елементи, издвоена преку повеќе карактеристични примери во кои се присутни начинот и употребата на фолклорните мотивски елементи од партитурата на делото „Илинденски диптих“.

61

S

A

T

B

сoб рал.

Vln. I

pp

Vln. II

pp

Vla.

pp

Vc.

pp

Cb.

pp

Нотен пр. бр. 8: С. Стојков „Илинденски диптих“, 61-63т.

Користена литература (References)

- Абрашев, Б. (1992). *Симфонична оркестрација - оркестрација и музикална форма*. Софија: Музика.
- Гавриловски, Г. (2011). Присутноста, употребата и улогата на музичките инструменти во Третата симфонија - Рустика, оп.58 на македонскиот композитор Властимир Николовски (*магистерски труд*). ФМУ, Скопје, 2006/2007 (ракопис) магистерски и Струшка музичка есен, Струга.
- Голабовски, С. (1984). *Традиционална и експериментална македонска музика*. Скопје: Македонска Ревиија.
- Despic, D. (1979). *Muzicki instrumenti*. Beograd: Univerzitet umetnosti.
- Folklor i njegova umetnicka transpozicija, radovi sa naucnog skupa. (1987, 1989, 1991)*. Beograd: Fakultet Muzicke Umetnosti.
- Kohoutek, C. (1984). *Tehnika komponovanja u muzici XX veka*, Beograd: Univerzitet umetnosti u Beogradu.
- Коловски, М. (2013). *47 македонски композитори*, Скопје: СОКОМ, 28.
- Leshkova, S. (2003). *New Pieces by Macedonian Composers Created between 1991 and 2001*. Second London Conference “Reflections on Macedonian Music - Past and Future”, London: Trinity College of Music.
- Лешкова-Зеленковска, С. и Велковска-Трајановска, В. (2014). Е – База за творештвото на македонските композитори, Едиција македонска музика, СОКОМ, 16-18, 41, 46, 58-60.
- Kolovski, M. (1986). Folklor i umetničko muzičko stvaralaštvo, *Zvuk*, br.1, Sarajevo: Jugoslovenski muzički časopis, SOKOJ, 24-33.
- Никололовски, В. (1981/82). Традицијата во македонското музичко творештво, СМЕ, *Македонска музика* бр.5, Скопје.
- Toshevski, S. (2003). *The influence of the folklore over the musical creative work of Macedonia*. Macedonian Music, No. 3, Special edition, Skopje: SOCOM, 61/70.